

CAS PRÀCTIC DE “RELIGIONS I MEDIACIÓ EN ZONES URBANES”

Títol descriptiu del cas:

L'elevada violència armada urbana demanava la mobilització coordinada de tots els actors socials, incloses les esglésies.

Localització:

Rio de Janeiro (Brasil): la segona ciutat del país i la tercera àrea i aglomeració metropolitana a Amèrica del Sud. Amb disparitats socials significatives entre rics i pobres, una cinquena part dels seus habitants viu en barris coneguts com favelas, on l'habitatge no està regulat i les condicions de vida són molt dures. Rio té alts índexs de criminalitat, especialment d'homicidis, en les àrees pobres sota control dels traficants de drogues. El 60% de la població és catòlica i el 18% protestant.

Dates d'inici i finalització (si s'escau) del procés de mediació:

Octubre del 2004 – Juliol del 2005.

Actors implicats:

Actors directament implicats:

- Els propietaris privats d'armes lleugeres, especialment els que són joves i també aquells considerats una amenaça evident per a la seguretat de les persones.
- Les dues comunitats religioses locals més nombroses: la catòlica i la protestant (tant les esglésies històriques com les pentecostals).
- Dues xarxes ecumèniques: el Consell Nacional d'Esglésies i el Consell d'Esglésies Llatinoamericanes.

Altres actors implicats:

- ONG laiques.
- Moviments de drets humans.
- El Ministeri de Justícia.
- La Policia Civil, el cos policial encarregat de les investigacions criminals.
- Els patrocinadors del projecte: la Fundació Konrad Adenauer i l'Església Sueca.

Actors mediadors:

Viva Rio (www.vivario.org.br), una ONG laica amb seu a Rio de Janeiro que fa treball de camp, recerca i pressió política per al desenvolupament social, l'establiment d'una cultura de pau i el control de les armes de foc lleugeres. Sobretot treballa en l'àmbit local, però moltes de les seves iniciatives després són adoptades per altres institucions de major abast. Concretament, el seu equip del **projecte “Religió i pau”**, que actua a escala local, regional i nacional, juntament amb esglésies i xarxes cristianes i altres organitzacions religioses.

Informació clau relacionada amb els antecedents i el context del conflicte:

Brasil no té conflictes interreligiosos. Per descomptat, hi ha algunes tensions interreligioses –sobretot entre esglésies pentecostals i grups afrobrasilers-, però la lluita quotidiana de tothom és contra la pobresa i la violència a les ciutats. Els país té el record de morts per armes lleugeres i el de joves morts per aquest tipus d'armes. Els seus polícies maten més gent que els de qualsevol altre país del món. De cada cent assassinats, només se'n resolen dos. Si una persona és jove, negra i viu en un barri marginal, les seves possibilitats de ser víctima de la violència policial s'incrementen en un 500 %. Per tal de respondre-hi, el desembre del 2003 es va aprovar l'Estatut de Desarmament. En el marc d'aquest estatut, es va llençar la Campanya Nacional de Desarmament, creada per promoure la recollida voluntària d'armes i liderada pel Ministeri de Justícia. Viva Rio va participar en el comitè organitzador de la campanya. D'aquesta forma va començar a intervenir activament en iniciatives de recollida d'armes a l'estat de Rio de Janeiro (centrant els seus esforços en les esglésies) i també proporcionant assistència tècnica i formació a altres organismes de la societat civil interessats a dur a terme la recollida d'armes lleugeres.

Objectius inicials de la intervenció mediatra:

- Reduir el nombre de morts per armes lleugeres i millorar significativament la qüestió de la seguretat a través de la reducció del nombre de persones propietàries d'aquest tipus d'armes.
- Un dels principals objectius de la campanya era demostrar que la comprensió (i la intervenció) en la construcció d'una societat més pacífica i més justa no tan sols és la tasca d'un estat "distant i omnipotent", sinó que tothom s'hi hauria d'implicar.

Breu descripció del desenvolupament de la mediació realitzada:

L'octubre de 2004 es van obrir els primers punts de recollida religiosos en esglésies de l'estat de Rio de Janeiro. Comptaven amb la supervisió de Viva Rio i el suport de la policia. Un valor afegit d'aquests punts era que destrossaven la pistola amb un martell davant de la persona que l'havia lliurat. Els resultats van ser positius, i es van obrir 45 nous punts de recollida en esglésies evangèliques i catòliques arreu de l'estat de Rio de Janeiro.

La decisió de promoure les esglésies com a llocs de recollida d'armes de foc durant la campanya es va basar en diversos factors positius: proximitat espacial, per incrementar l'abast de la campanya, atès que les esglésies es troben a prop dels llocs de treball i residència de la majoria de la població; accessibilitat d'espais eclesiàstics ben coneguts i neutrals, que inspiren confiança, especialment en comparació amb punts de recollida situats a comissaries de policia, i possibilitat de diàleg i escolta, en el cas que alguna persona vulgui explicar alguna cosa per desfogar-se, pregar o dir algunes paraules de caire espiritual per la pau (hi ha una cultura subjacent de por i violència present en les vides de moltes persones que van voler entregar armes de foc).

Quan la campanya de desarmament es va allargar fins al 23 de juny de 2005, els punts de recollida religiosos van rebre un impuls significatiu amb l'adhesió de la Conferència Episcopal del Brasil i el Consell Nacional d'Esglésies (CONIC). CONIC va fer èmfasi en la Campanya de Fraternitat del 2005, una campanya ecumènica que va tenir com a tema la solidaritat i la pau. World Vision i el Consell Llatinoamericà d'Esglésies (CLAI-Brasil) també van decidir participar-hi.

L'equip de "Religió i Pau" de Viva Rio va forjar nous llaços de col·laboració entre institucions i xarxes cristianes a tots els estats del Brasil que van dur a terme activitats pel desarmament. La Campanya Nacional de Recollida d'Armes va superar totes les expectatives pel que fa al nombre de punts de recollida oberts en esglésies i es va prorrogar dues vegades.

Viva Rio va obrir els punts de recollida d'armes i va elaborar material teòric i pràctic sobre el desarmament dissenyat especialment per a les esglésies cristianes. Aquesta informació es va distribuir gratuïtament i va ser copiada per les xarxes cristianes. Es van dur a terme tallers de capacitació a les capitals de 23 estats brasilers durant un període de cinc setmanes. Això va posar en contacte l'equip de "Religió i Pau" de Viva Rio amb líders religiosos locals i regionals, cosa que va donar a la Campanya de Desarmament el seu caràcter realment nacional.

Entre el 21 de maig i el 31 de juliol de 2005 hi va haver oberts punts de recollida d'armes en 240 esglésies de 216 ciutats. S'hi van recollir i destruir gairebé 5.000 armes de foc.

Avaluació del grau d'assoliment dels objectius inicials:

- Van ser destruïdes 5.000 armes.
- El nombre inesperadament elevat d'esglésies implicades (240 esglésies de 216 ciutats a 23 estats brasilers) com a punts de recollida d'armes va fer que s'allargués dos cops la Campanya Nacional de Desarmament.
- Amb el temps, la cooperació, que es va iniciar entre les esglésies evangèliques històriques i l'Església catòlica, s'ha eixamplat per incloure esglésies pentecostals i altres religions, com també ONG laiques i moviments pels drets humans.
- Hi va haver una col·laboració poc habitual entre la policia i les esglésies. Pastors, sacerdots i líders religiosos van estar en contacte directe amb la policia federal i militar i hi van mantenir acords fermes, van facilitar una àmplia difusió dels missatges de la campanya i van establir contactes i organitzar comitès per implicar-hi esglésies de diverses denominacions i altres organitzacions de la societat civil. Les religions van establir un diàleg directe les unes amb les altres i amb responsables polítics, i així van estendre la seva missió de facilitar la pau.

Recursos mediadors utilitzats (humans, espirituals, comunitaris, propis dels actors implicats o dels actors mediadors, etc.):

- Els llocs de culte, com a espais neutrals per lliurar les armes.
- La força moral dels responsables religiosos d'aquests llocs, i els principis que representen, com ara el dret que té tothom sense excepció de ser escoltat.
- La capacitat de mobilització i multiplicació de les xarxes cristianes.
- El resultat d'aquesta iniciativa de diverses confessions cristianes a favor del desarmament es va veure afavorit pel caràcter laic de Viva Rio i el seu reconeixement arreu del país tant pel que fa a l'actuació com a la recerca.